

чення, спрямування коштів на застосування новітніх технологій і техніки, що в кінцевому підсумку сприятиме розвитку агропромислового комплексу держави.

Література:

1. Дадашев Б.А. Кредитування агроформувань: проблеми та напрями стабілізації / Б.А. Дадашев, С.Г. Черемісіна // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – №2. – С. 142–149.
2. Круп'як Л.Б. Проблеми фінансування розвитку агропромислового комплексу України / Л.Б. Круп'як, І.Й. Круп'як // Ефективна економіка. – 2016. – №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua.
3. Кузнєцова Л.В. Банківський кредит як джерело фінансового забезпечення розвитку АПК України / Л.В. Кузнєцова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 9–1. – С. 183–186.

e-mail: kristina462@gmail.com

Кузишин Х.І., *начальник відділу стратегічного розвитку та моніторингу Департаменту економічного розвитку і торгівлі Тернопільської облдержадміністрації*

МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Kuzyshyn Kh.I., *Head of the Division for Strategic Development and Monitoring Department of Economic Development and Trade, Ternopil Regional State Administration*

MONITORING SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN FOREIGN COUNTRIES: EXPERIENCE FOR UKRAINE

Питання моніторингу соціально-економічного розвитку займає вагомe місце в економічній і соціальній політиці будь-якої країни. Досконалість в управлінні соціально-економічними процесами характеризує якість життя населення, стан виробництва, соціальної інфраструктури та інше. Сьогодні системи моніторингу існують майже у всіх країнах світу. Проте, вони мають суттєві відмінності, які зумовлені економічним розвитком

країн, особливостями розподілу управління між органами влади, а також історичними традиціями різних країн.

Кожна держава обирає свій шлях розв'язання проблем розвитку регіонів, проте досвід інших країн є важливим для України, оскільки в країні триває процес впровадження різних реформ, що впливають на її соціально-економічний розвиток.

Так, важливим питанням для країн та інституцій Європейського Союзу є вимірювання диференціації та проведення моніторингу соціально-економічного розвитку територій, що пояснюється принаймні з огляду на потребу у визначенні: а) секторів, ступеня регуляторного втручання інституцій і права регіонів країн ЄС на отримання фінансування з боку структурних фондів; б) ефективності і дієвості реалізації регіональної політики. Як правило, в основі вибору критеріїв оцінки регіональних диспропорцій лежать найбільш актуальні проблеми розвитку регіонів, які зумовлюють необхідність розроблення і здійснення регіональної політики, а показники відображають і забезпечують зв'язок завдань такої політики з фактичним станом. Головним показником в Європейському Союзі, що визначає економічні регіональні диспропорції і є основою для аналізу і визначення цілей спільних політик це ВВП на одну особу, який менший 75% від середнього показника по Європейському Союзі. До інших застосовуваних структурних індикаторів можна віднести показники оцінки стану безробіття і зайнятості [1, с. 125].

Однак згідно з дослідженнями об'єктивність визначення проблемних регіонів даним способом є неоднозначним. Так, у публікації Генерального директорату з досліджень зауважено, що у вищезгаданих показниках містяться недоліки, пов'язані з недостатнім врахуванням реалій і викликів сьогодення. Зокрема, неврахування чисельності і вікової структури населення обмежує об'єктивність оцінки ринків праці і стану безробіття у регіонах. Разом з тим, аналіз впровадження цих показників показав, що у половині регіонів у яких найнижчі показники безробіття, інші показники, теж є нижчими від відповідних середніх по Європейському Союзі показників, зокрема ВВП на одну особу. Тобто, одні й ті ж регіони декілька разів отримують право на фінансування з боку Європейського Союзу.

Після запровадження паритету купівельної спроможності (ПКС) у рейтинговій оцінці розвитку регіонів Європейського Союзу відбулись суттєві розбіжності, через те що такий підхід до визначення ВВП на одну

особу значно змінив перелік регіонів які потребують допомоги від Європейського Союзу.

Розглянувши дослідження досвіду запровадження індикаторів сталого розвитку (ICR), можна дійти висновку про відсутність сукупних підходів до визначення індикаторів у Великобританії, Європейському Союзі, Організації Об'єднаних Націй (ООН) і Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Індикатори сталого розвитку групуються відповідно до трьох напрямків: соціальний розвиток, економічний розвиток і охорона довкілля. До даного переліку, який починаючи 1990 р., постійно видозмінюється, входять показники зайнятості, економічного зростання, будівництва житла, охорони здоров'я, чистоти довкілля, транспорту, запобігання правопорушенням, науково-технічного прогресу та інші. Запровадження індикаторів має на меті підвищення обізнаності громадськості про сталий розвиток, оцінку досягнутих результатів і прогресу.

У Великобританії, починаючи з 1970 рр., індикатори сталого розвитку активно використовують, спочатку для оцінки річних звітів, програм і стратегій на державному рівні, а пізніше на рівні регіонів, місцевих влад і територіальних громад.

Британські експерти розділяють індикатори сталого розвитку на: міжнародні, базові, державні, регіональні, місцеві. Також було створено Аудиторську Комісію, яка надає допомогу місцевим органам влади в оцінці результатів визначених цілей, а також проводить розробку і оновлення на веб-сторінці бібліотеки індикаторів, відповідно до пропозицій з регіонів, громадських організацій і територіальних громад. Комісія відіграє вагомую роль у зборі статистичних показників, розробці й апробації індикаторів, проведенні моніторингу й оцінці програм. Регіони Англії отримали значні повноваження щодо самостійного розроблення переліку індикаторів сталого розвитку шляхом проведенням консультацій з зацікавленими сторонами. Вибір індикаторів має відповідати цілям і напрямкам регіональної політики, враховувати специфіку, обставини і пріоритети регіональних стратегій розвитку, уникати дублювання індикаторів [3, с. 50].

У Швеції застосовуються індикатори, які вимірюють депресивний стан у таких галузях, як будівництво житла, злочинність, участь населення у політичному житті, дозвілля.

При формуванні нової регіональної політики в Чеській Республіці одним із основних питань було визначення структурно і економічно слабких територій. Так, регіони зі слабким економічним розвитком, які вирізнялися за станом безробіття і зайнятості населення, рівнями доходів до місцевих бюджетів, середньої зарплати, щільністю населення, визначалися за співвідношенням працюючих у промислових галузях до загальної чисельності працюючих; показниками рівня безробіття та іншими [4].

Отже, системи моніторингу в зарубіжних країнах передбачають ряд індикаторів з вимірювання регіональних диспропорцій, які є важливими з огляду на: а) визначення депресивних територій для надання цільової державної допомоги; б) розробки політики розвитку регіонів; в) оцінювання результативності впливу фінансових інструментів і ефективності здійснюваної регіональної політики; г) інформування і підвищення рівня обізнаності громадськості.

Країни, які давно розпочали удосконалювати свої системи моніторингу соціально-економічного розвитку, мали багато варіантів з розроблення і застосування різних індикаторів, окремим з яких вдалося досягти успіху. Однак, через сучасні проблеми соціально-економічного характеру, уряди зарубіжних країн все частіше повертаються до питання зміни систем моніторингу соціально-економічного розвитку відповідно до вимог часу.

Література:

1. Безверхнюк Т.М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: моногр. / Безверхнюк Т.М., Саханенко С.Є., Топалова Е.Х. – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2008. – 326 с.
2. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: моногр. / Бакуменко В.Д. – К.: Вид-во УАДУ, 2010. – 328 с.
3. Бандур С.І. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика / Бандур С.І., Заяць Т.А., Терон І.В. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – 250 с.
4. Возняк Т. Регіональна політика як гарантія єдності держави / Возняк Т. – К.: Вид-во громадської організації Фонду «Європа ХХІ» «Новий вибір», 2005. – №7. – С. 3.